

Hirchneri oratio.
1610.

B 596. Q

4

HERM. KIRCHNERI,
f. v. d.

DE FATALIBUS ACADEMIARUM DISSIPATIONIBUS ac ruinis,

ORATIO.

IN UNIVERSITATE MARPURGENSI habita,

XVI. Octobris, MDCIX.

Handwritten: Acad. Vices
No III

Handwritten: 1610.

MARPURGI,

Excudebat Paulus Egenolphus, Typogr. Acad.

MDCIX.e.

10

HELMHOLDT

DEPARTMENT

OF

UNIVERSITY

LIBRARY

M.D.C.

STRENUO AC NOBILISSIMO VI-
RO, Dn. GERLACO DE KERSENBRUCH,
humaniorum literarum legalisq; prudentiæ cul-
tu ac usu præstantissimo:

ILLUSTRIS AC GENEROSISSIMI
COMITIS AC DOMINI, Dn. ERNESTI, CO-
mitis Holsatia, & Schauenburg, &c.
Consiliario,

Fautori & amico suo plurimis studiis prosequendo,
S. D.

UOD proximis tuis, nobilissime Gerlace, tardius respondeam, non aliam causam fuisse existimes, quàm quòd nihil hucusq; reperire potuerim, quòd aureis illis tuis literis dignè rependerem. Verè si quidem illa aurea, quæ Illustris ac Generosissimi Comitis, Dn. Ernesti, Comitis Holsat. ac Schauenburg, &c. Domini nostri per quàm clementis auream effigiem, singulari Illustris Generos. gratia mihi per honorifico dono clementer missam exhibuerunt. In qua equidem heroica imagine, verè heroicum Illustris Generos. tantæq; fortune altitudine ac felicitate florentissima, quæ non modò universi Imperii, verùm etiam exterorum Regum ac Principum oculos ac ora in se conversa habet, dignissimum animum ac virtutem conspexi. Quod enim regius noster scriptor ac consiliarius Comineus in Ludovico Rege suo præcipuè commendatum posteritati fecit, illud plenissimis radiis in Illust. ejus Generos. clarissimè effulgere animadverti. Quid verò illud? Homines (ait auctor, de Rege loquens) mediocri conditionis naturaliter amabat, diligenter de singulis rebus percontabatur, & cupide audiebat omnes, eaq; ratione hoc effecit, ut qui per Europã essent in auctoritate, & aliquo numero viri, omnes cognosceret. Largitionibus autem & liberalitate admodum proficiebat, eaq; industria & virtute se suasq; facultates omnes servavit. Hac ille. Quæ quidem, nobilissime Gerlace, quàm primum heroicum Generosissimi Comitis vultum in aureo isto mihi clementer misso simulacro intuerer, veluti vivis coloribus expressa videre visus sum. Quid enim in aliis tum literarum, tum armorum usus ac peritis excellentibus hominibus liberalitate & munificenti-

ficentia clementer prosequendis fieri non existimem, cum me etiam imi subsellii Scholasticum doctorem, nihil unquam tale quicquam meritum, tam clementi vultu respici, tamque honorifico munere affici intelligam. Regia profecto virtus, quam Magnus ille Bucephali domitor magnatibus omnibus imitandam reliquit. Quid vero ille? non modo Ephestiones & Perdiccas suos, quorum armis ad orbis imperium usus, verum etiam Philosophos hominesque de Schola talentis suis honorificentissime donabat. Maeste sit hac verè divina munificentia Illustris & Generosissimus Comes Ernestus, Dominus noster admodum clemens, cujus Generosam, quam vicissim aeternis omnium opum ac divitiarum fons, caelestis Pater, largissime, veluti copia cornu retribuit, rerum omnium felicitatem, prosperitatem, ac nulli hominum onerosam, omnibus verò, tanquam illam, de qua Herodotus scribit, Solis mensam fructuosam & commodam, maximarum fortunarum abundantiam, unà cum immortalibus heroici animi bonis perpetuo successu ac incremento floridam, votis, quibus possum maximis, optatam velim. Tibi verò, nobilissime Gerlace, hanc meam Orationem, tanquam debitum philanthropum, ut Vlpiani verbotar, l. 2. ff. de proxen. mitto, quam non dubito, quin eadem aviditate sis perlecturus, qua olim, cum auditor meus, inter frequentissima trecentorum amplius comilitonum subsellia, diligentissime omnes non modo voculas, sed syllabas annotares. Cujus quidem mei studii ac laboris videre nunc mihi fructum longè amplissimum & jucundissimum in te percepisse, cum in excelsam arborem semina ista mea excrevisse, summa cum voluptate in studiis & honoribus tuis conspiciam. Vale, pectoris ac fidei praece amicorum maxima, meque Illustri Comitibus & Domini nostri per clem. Generositati magis magisque commendatum effice, cui studia, officia & servitia mea quovis momento paratissima humiliter offero. Sed & nobilissimum Ictum, amplissimum vestrum Cancellarium, Eberartum à Weihe, factorem & amicum meum summo opere honorandum, officiosè meis verbis salutatum velis. Dab. Kal. Feb. MDCX. Marp.

Tuae St. nobil.

Studiofiss.

Herm. Kirchnerus J. U. D. C. P. Cæs. Hist.
& Orat. Acad. Marp.

DE

DE FATALIBUS ACADEMIARUM dissipationibus & ruinis.

QUOD adversa maris tempestate nautis evenire atq; accidere solet, ut si ventorum injuriis multum diuq; jactati, tandemq; non fluctibus obruti in aliquem fortuito oblatum portum pervenerint, priusquam inde progressi ulterius navigationis cursum incitent, funemq; ora solvant, navim conquassatam reficere, scissa vela resarcire, sentinam exhaurire, fractum clavum, remosq; instaurare, malum incisum reparare necesse habeant.

Idem nobis, Magnif. Prorektor, Reverendi & clariss. viri, Doctores & Collegę honorandi, in Academicę nostrę functionis curriculo, tanquam in procellosa aliqua velificatione contingere video his temporibus, quę veluti repentino quodam turbine nostram hanc navim, Academiam, ingruente superioribus duobus mensibus lethalis morbi periculo, qui etiam nonnullos pulcherrimę indolis, ac summę expectationis flosculos, non sine acerbo dolore hausit, nobisq; abripuit, non mediocriter dissiparunt. Quocirca muneris atq; officii mei fore censui, præsertim cum Philosophici navigii nauclerus, & facultatis Decanus hoc tempore cõstitutus sim, ut postquam singulari summi gubernatoris clementia, lues illa, quę more vehementissimę alicujus procellę celerrimè excitata, celerrimè iterum resedit, atq;, ut certò speramus, penitus nunc refrixit, antequam ad pensum publici studii reverterer, sublata rursus, tanquam è

A 3 portu

portu lampade, præmissa q̄; aliqua oratione, de rebus iis dicerē atq; præmonerem, quæ tum ad dissipatā naviculam recolligendam, cursumq; studiorum felicius pertexendum, tum ad universam, omnium Universitatum, Academiarum, Gymnasiorum, Scholarumq; uberrimum fructum ac salutem maximè pertinere videantur. Dicam etenim de fatalibus florentissimarum olim Academiarum dissipationibus, dicam de earundem ruinis & everfionibus, dicam de ejusdem rei causis, mentemq; totius orationis eò convertam, ut oculis & animis in præsentia tempora defixis, eam quæ præ foribus nostris, & ante limina videtur esse literarū ac artium omnium, disciplinarumq; optimarum ruina ac interitus, diligentius animadvertamus, iramque Dei ardentissimam adversus Academias, Gymnasia Scholasq; agnoscamus, causas instantis præcipitii intelligamus, vitamq; ac mores nostros, medicina cognita, ita instruamus, ut maturè casui tanto succurrere, damni infecti coram æquo iudice agere, ruinam fulcire, ac maximo impetu irruentem turbinem à cervicibus nostris profligare, quantumq; opis humanæ est, amoliri interitum quàm longissimè possimus.

Juvate quæso, viri Clariss. susceptam tam gravis negotii causam æquitate iudicii vestri, favoreq; ac benevolentia cursum hujus nostræ orationis sublevate. Vos verò, Illustres ac Generosi, atq; Nobiliss. & lectiss. juvenes Studiosi, meum hoc salutis vestræ quærendæ conservandæq; flagrantissimum studium animo cupidissimo complectimini. Vestra enim, quæ omnium maxima queunt esse ornamēta, vestra vitæ omnis præsidia, vestræ spes & opes, fortunæq; omnes in periculum commune hîc vocantur. Quid ita verò? quæritis? Num Hannibal ante portas? Imò longè peior hostis, quàm ullius truculentissimi Martis iniquitas esse possit. Eò enim recidere temporum aleam videmus, ut metus maximus sit, ne hominum vitam, ubi
in

oppositio

in Metamorphosi Ovidiana pictum & fictum intuemur, in belluas, in truncos, in lapides, in frutices, monstrosa ævi hujus infelicitas transformet. Quid enim destituta literis ac artibus, desertaq; à bonis omnibus moribus & disciplina, mortalium vita aliud, quàm pecudum, &, ut sapientissimus veterum Regum Alphonfus dixit, immane aliquod ferarum lustrum, Centaurorumq; stabulum? Quod in caligine gentilis superstitionis, qui à veri Dei cognitione longissimè aberrarunt, etiã nature lumine veteres, tum Græci, tum Romani perviderunt. Quid enim illi? Ante Promethei divinitus acceptam facem, nihil nisi hominũ facem in omnibus ferè nationibus & gentibus fuisse, neque verè homines, sed pecudes ac bestias nuncupant, qui ritu ferarum, sine legibus, sine moribus, sine studiis ac literis vagabundi in sylvis ac nemoribus vitã suam exegerint. Nihil idem præclariùs, nihil illustriùs, nihil diviniùs bonis illis æternis animi, mortalium generi datum, ac nihil tributum rectissimè judicant. Nec verò quenquam hujus ævi fore existimo, qui non maximè barbaros, & ab omni humanitate alienos eos populos censeat, qui literas & artes bonas aspernentur, institutionem & disciplinam omnem refugiant, Gymnasia & Academias averfentur, animiq; culturam omnem execrentur. Et quis est, qui cùm Tartarum aliquem, cùm Turcam, cùm Russum & Moschum audiat, non illicò cum ipso nomine barbariæ imaginem abhorreat, quòd nihil ingenuum, nihil liberale, nihil quod verum hominem commendare possit, in ea gente exploratum habeatur, quæ sine institutione, sine literis & studiis, sine scholis & disciplina, in solius corporis immanitatem adolevit. Quæ verò poena gravior nationibus & gentibus divinitus infligi, quod supplicium atrociùs inferri, quæ pestis, quod exitium, quæ calamitas major immitti, quàm si divina illa rationis ac animi lux mortalium menti detrahatur? At illud tam maximè accidit,
cùm

cum Gymnasia & Scholæ dissipantur, fontes bonarum artium extirpantur, morum & disciplinæ nervi debilitantur, Reip. & Ecclesiæ seminaria bello, fame, peste, igne, aliisq; calamitatibus vastantur. Nec enim illæ sine his præsiidiis stare, nedum florere ullo modo possunt. Quod non ignoravit ille callidissimus Imperatorū apostata, qui cum infensissimo animo adversus Christianorum cœtus esset, nō existimavit compendiosiore viam, ad eorum vires non modò infringendas, sed stirpitùs eosdem delendos, atq; è finibus naturæ exterminandos haberi, quàm si Scholarum limina obstruerentur, literarū & artium commercia tollerentur, Gymnasia & Academiae verterentur. Eandem autem pœnam summam illum omnium gentium dictatorem adversus ingratas gentes ac populos omnibus hucusq; à seculis exercuisse, celeberrimarum, quæ in præcipuis orbis nationibus fuerunt, Universitatum, Academiarum & Gymnasiorum exemplis ostendam.

Unde verò exordiar? ab ea, quæ primum Academiae nomen, per tot ætatum secula omnibus illustrioribus Scholis reliquit, à qua, quicumq; his parietibus continemur, honorificentissimum nomen usurpamus, ut Academici Doctores, & Studiosi appellemur. Quæ verò illa? Antiquissima literarum mater, Academia Attica, quam divinus ille, ut à veteribus nominatur, Plato, suæ domi primus instituit. Ille enim ex Ægypto, ubi à Patribus, qui à Deo instituti & edocti erant, acceptæ optimæ artis & disciplinæ in sacerdotum collegiis florebant, in patriam reversus, propè ab urbe, tribus drachmarum millibus empto Academi cujusdam divitis coloni prædio, domicilium Musarum extruxit, in quo ipse divinas animi sui dotes, uberrimo fonte sapientiæ patefacto, juventuti primus explicavit.

Incredibile Dei optimi, erga Græcorum gentes beneficium! Quis enim non quasi è cœlo hunc hominem datum & obla-

Julianus
Imperator aposto-
stata everit
Scholas Christiana-
rum

Academia Attica
est antiquissima
Plato

oblatus, quis non divinitus ad hoc negotium excitatum esse dixerit, ut iis mysteriis, quæ vere humanitatis initia, quæq; principia optimæ vitæ continerent, non modò Atticam, sed universas omnium gentium regiones, erudiret, atq; ejus sapientiæ vi, quâ humani ingenii comprehendere sagacitas maximâ possit, tanquam sole aliquo illustraret? Quis enim hanc animis hominum infusam lucem æthereo illo fidere, ex quo vitæ omnis calorem ducimus, minorem censeat? à qua omnis vivendi lætitia, omnis humanitatis cultus, vitæq; splendor, omnis legum ac morum honestas, omne rationis ac ingenii melioris lumen in cunctas nationes emanavit. Quapropter admiratione tantæ rei manufactum, ut Athenæ Platonis ingenio primùm illustratæ, universæ Græciæ *ἑστρωμα*: Athenæ *ἑμας ἑμάδος*: Athenæ mundi oculus: Athenæ ipsius universitatis universitas: Athenæ unicum omnis sapientiæ domicilium: Athenæ summum inter plurima naturæ miraculum, ab exteris populis appellarentur. Tanta præterea urbis auctoritas, tanta existimatio & reverentia toto terrarum orbe ex nomine & celebritate Academiae oborta, ut, si Straboni fidem adhibemus, rubori maximo etiam Romanis & opprobrio haberetur, Athenas non vidisse.

Agnoscite mecum cupidissimi bonarum artium juvenes, incredibilem illam primæ omnium scholarum matris Atticæ Academiae, majestatem, perpendite quantum ex unius Philosophi domicilio splendoris, quantum lucis, non modò in omnem Græciam, sed in universum terrarum orbem redundaverit. Ex eo enim omnium postea scholarum fundamenta petita: ex eo Peripathus, ex eo Stoa, per successorum æmulationem nata: ex eo in omnem Græciam, insulasq; etiam remotiores, quàm plurimæ artium & studiorum coloniae deductæ. Ex Græcia verò etiam in Romanorum urbem ac Imperium, mare transgressæ, literæ pervenerunt: Inde Alpes transvolarunt, in Galliam emi-

B gra-

Calmon
Epud
Simo
Sapientia

NB

Epud comoda in de
Remittit

grarunt: in Hispanias & in Scotiã navigarunt. Quorsum præ-
 terea? ô mirabilem doni divini peregrinationem! annis abhinc
 propè septingentis, primum in Germaniam nostram, in qua, ut
 Cornelius testatur, ab antiquis ætatum temporibus, viri pari-
 ter ac mulieres literarum arcana ignorabant, felicissimis auspi-
 ciis introierunt, totumq; deinde Septentrionem ad Balthen, &
 extremam usq; Thulen, ultraq; Borysthenis glaciem omnes fe-
 rè Arcticas oras accenderunt. Hæc Platonica institutionis in-
 crementa, hi artium & studiorum progressus, hæc literarum
 curricula, hæc felicissima scientiarum propagatio fuit: Sed quàm
 brevis tantorum bonorum, fructuumq; in plerisq; nationibus
 ac gentibus, in regionibus ac civitatibus perfruitio, quamq; su-
 bita florentissimarum rerum interitio & amissio evenerit, quàm
 graves atq; horribiles ruinæ ac casus, pulcherrimarum Acade-
 miarum fastigia iterum dejecerint, eruerint, prostraverint, ver-
 terint, mecum ex veterum ætatum memoria, attentis, ut cepi-
 stis, animis percipite.

Quid enim de Attico rerum beatissimo fonte dicam? Cu-
 jus ut inexhausta divitiarum profunditas, ita immortalitati co-
 æva perennitas quædam esse videbatur. At illa optima artium
 & studiorum mater Platonica Academia, ipso etiãnum vi-
 vente & vidente divino Magistro, à discipulis vexata, à discipu-
 lis miserè exagitata, à discipulis deserta & dissipata fuit. Peperit,
 ut jam ante dixi, contentions & æmulations uterus, Acade-
 miam novam, peperit mediam, peperit Peripathum, peperit
 quàm plurimas alias turpissimas filias spurias, quæ, ut fieri solet,
 matris senectuti insultabant. Inde perpetuæ altercantium rixæ,
 jurgia, odia, inde plurimæ absurdarum opinionum nubes, inde
 quam sanctus ille gentium Doctor, Athenas cum invisisset, in
 publico reprehendit, verborum inanitas, & frivola de rebus
 omnibus contentiosè disputandi vanitas. O pestem, pestem.
 Acade-

later peperit filias
 spurias turpissi-
 mas.

Spitatio?

Academiarum studiorum omnium certissimam! Illa veritatem omnem in dubitationis fumum, & in funus trahit. Illa, ubi clarissima rerum lux est, nebulas & caliginem ultrò effundit: illa, ubi controversia nulla, nulla contentio, adversitas nulla, sponte sua litium favillas ferit, bellorum semina spargit. Hac flamma Academiarum nobilissima mater Attica deflagavit, hac peste periit. Utinam verò eandē labem, tanquam hereditariā, non etiam cum maxima calamitate ad filias suas derivasset. Quid enim omnibus humani ingenii præclarissimis muneribus affluenti Atheniensium Scholæ defuisse dicendum, cum jam summum etiam divinæ gratiæ benignitate ad Platonicæ scientiæ præstantissimos thesauros, ignoti, quem colebant Dei, verissima interpretatio & cognitio, luxq; æternæ sapientiæ accessisset? Quod si solem illū, & reliqua cœli lumina interrogemus, nihil tum temporis responderent, toto terrarū orbe illustrius, nihil divinius, quàm Athenas, conspectum fuisse, cum ducentis amplius annis (ô verè aurea Græciæ secula!) Christianæ doctrinæ lumen, celeberrimam illam gentilis eruditionis sedem illustraret, quæ, cum toties pravis suarum ipsius opinionum exhalationibus in extremum interitum, Schola erat vocata, quæ toties à seipsa disturbata, toties quasi in exilium quoddam extra se rapta, Evangelii illati suavissima pace respiraret, sanctiq; Spiritus vinculo vicissim colligaretur, ac perpetua firmitudine roboraretur. Sive malimus ex Christianis doctoribus felicitatem istorum temporum cognoscere, audiamus clarissimos Ecclesiæ antistites, qui in Attica Academia studiosissimi commilitones, non ut noctuam Athenas portarent, sed ut Christianæ Philosophiæ operā navarent, easq; doctrinæ facultates, quibus futuræ ætati præluxerunt, sibi compararent, diutiùs sese in studiis Atticis commoratos esse fatentur. Verùm quàm angustis temporū spatiis florentissimæ illius felicitatis studiū decursum, quamq;

citò status ille mutatus? Inter Nazianzeni & Synesii celebris scriptoris ætatem quantum intervalli? paucorum interjectus annorum est. Quid tum verò? Illius quæ temporibus tanto perè Athenis floruerant, quæ ad cœlum usq; caput suum extulerant, hujus jam adventu omnia dilapsa, disturbata, everfa, per-dita omnia erant.

Quid enim Synesius ad fratrem suum Epistola ultima? Nihil, ait, Athenis, suo tempore, nisi nomen Academiæ fuisse. Dei immortalis gloriam! gloriæ adeò præclari nominis, adeò celebrati studii dignitas tam repente defluxit, exaruit, evanuit?

Quæ Charybdis tam subito hiatu tantum splendore absumpsit? quæ Scylla tantum fastigium devoravit, quod fretum tantam altitudinem merfit?

At nomen, inquis, restat: Restat & Trojæ nomen, quæ tamen nihil nisi campos, ubi Ilium olim steterit, habet. Sed ô & misera illa Troja, inferiores Athenæ, quæ ne hodie quidem veteres vestras sedes, vetera Academiæ teçta, veteres illos beatos Platonis hortulos monstrare potestis! Nihil verò, infelicissima mater, adversus hoc tam indignum fatum, te tui loci felicissimus genius custodire, cœli & terræ tuæ bonitas servare, aëris optimi temperies integritatem tuam tueri: ubertas ac amœnitas florem tuum retinere, vetustatis gloria statum tuum potuit defendere? Sed quid hæc inania rerum præsidia nomino, quæ in aliis longè majora exstiterunt? Etsi enim, ut Tullius noster asserit, eam ob causam Attici essent acutiores, quòd cœlum eorum haberetur tenuius, aërq; moderatior (quæ quidem naturæ benignitas etiam hodie in Turcica barbarie ejus loci homines comitari prædicatur, ut, quemadmodum Busbequius Imperatorius orator nobis proditum reliquit, ex nulla alia totius Orientis regione suavioris vocis musici, cantoresq; venustiores, qui voluptati aurium Principis Constantinopolitani infer-viunt,

*Cur Attici sint
acutiores?*

viunt, quàm ex Attico agro, in aula Tyrannica habeantur.) Tamen singulari consilio & ratione asperiores durioresq; Academiae locum ideò prudentissimus Plato elegisse fertur, ne, quemadmodum Ludovicus Vives *lib. 7. de trad. disc.* tradidit, nimis vernans amœnitas ad voluptates discipulos pelliceret, ne à studiorum assiduitate avocaret, ne, ut fieri solet, ad prodeundum sæpiùs sollicitaret. Quod accidisse in pulcherrimis duabus veterum Academïis, Tarsensi & Neapolitana accepimus, quarum altera, in qua Apostolorum Princeps natus, in qua educatus, in qua admirabili illo eloquentiæ ornatu indutus, ad amœnissimam Cydni ripam condita, omnibus naturæ delitiis, omni jucunditate & copia cunctarum rerum affluebat, longeq; tum Atticam, tum Alexandrinam scholam, quæ ad Nili ostia in populosissimis mœnibus constituta erat, iis rebus superabat: Altera verò in ipsius quasi naturæ luxuriantis sinu ædificata, tum salubritatem, tum loci voluptatem, tum maris opportunitatem omnium maximam, Strabone teste, habuisse prædicatur.

Verùm quod Platonem nostrum de Adoniis hortis dicere solitum, legimus, quemadmodum illud Stobæus memoriæ reliquit, eos quidem voluptatis & amœnitatis refertissimos citissimè nasci, multò verò citiùs, simul ac vento aliquo tacti sint, iterum defluere ac interire: Idem de his duabus elegantissimis gratiarum & studiorum sedibus usurpare possumus. Temporis enim illæ non admodum longi injuria ita disturbatæ, ita oppressæ, ac obrutæ sunt, ut nisi Strabo earum mentionem conservasset, ne quidem ipsis literis ac studiis quicquam de earum nomine constaret. Quorsum verò etiam illa, quem modò nominatam audistis, Alexandrina? Illa omnium Academiarum, ut olim florentissima, ita etiam felicissima jure celebratur. Quid ita? Illa prima omnium Academiarum cœlestis doctrinæ lucem, Evange-

B 3

liq;

Tarsensis & Ac
Neapolit.

Alexandrina
primūm theol
logiam professu
et.

liq; salutarem doctrinam, publicis suis suggestis ac auditoriis excepit? prima Theologiæ studium in Academia lucem deduxit: prima verbum Dei publicis lectionibus illustravit? Quis enim ignorat Pantenum celeberrimum ejus Academiae Philosophum, primum Theologiæ Doctorem & antistitem, Professoreque Academicum, divi Pauli scripta itidem primum omnium inaudito exemplo publicis prælectionibus explicasse, veritatem divinã disputationibus logicis demonstrasse, quantumq; Philosophia ancillari inservireq; sacro studio possit, ostendisse. Cujus exemplum postea præclarissimi Doctores secuti, incredibilem amorem sanctæ professionis, celebritatemq; scholæ Theologiæ accenderunt.

Quid audimus, Clariss. viri? primusne Theologiæ Professor, Philosophus extitit? At quæ hodie contra Philosophos in quorundam Theologorum scholis odia, quæ jurgia, quæ certamina? Philosophos volunt ab adytis ac mysteriis suis reiectos, volunt exterminatos, volunt in exilium actos, Logicam omnem oculis refugiunt, auribus respuunt, animis aspernantur, recordationeq; deniq; syllogismi logici perhorrescunt. At illa primi illius Alexandrini Magistri palmaria tela: illi dissertationum cunei: illæ primæ victoriæ erant. Ex illa docendi, discendiq; ratione celebritas tanta emerfit, tanta auctoritas & existimatio, ut, quemadmodum Ammianus Marcellinus refert, apud exterarum omnes scholas summam eruditionis & acuminis opinionem etiam ii haberent, qui saltem Alexandriæ Academiae limina salutassent. Sed quàm diuturna ista felicitas? aurum brevi in scoriam conversum: lilia in lolium degenerarunt: inter segetes zizania brevi prodierunt. Nata est pestilentissima Arrii lerna: infectæ exitiali veneno omnes ferè pulcherrimæ corporis partes: Panteni florentissima schola, velut illa in fabulis Penthei membra, miserrimè dilacerata.

Triste

Arrii lerna

Triste admodum ac dolendum vehementer vetustissimæ Christianorum Academię fatum, cujus olim toto orbe celebrata claritudo nunc temporis in teterrimas Mahometici carceris tenebras cum universæ Græciæ veteris luce commutata? Illam olim Reges colebant, Imperatores Romani observabant, tantumq; amabant, ut unius Professoris intercessio ab Augusti victoris ira & excidio urbem totam conservaverit: in illa cum Professoribus & Doctoribus, Reges & Cæsares auditi publicè disputasse: visi inter subsellia confedissee, quæstiones proposuisse, propositas dissolvisse. Quis enim ex Athenæo Severi literis instructissimi Imperatoris doctissimas dissertationes ibidem habitas nō cognovit? quis ex eodem Musæum Alexandrinę Academiae non percepit, in quo ex toto terrarum orbe doctissimi quiq; homines acciti, liberalissimis stipendiis, lautoq; victu & amictu sustentabantur, ut curis omnibus vacui, totis animi viribus cultui artium diligentissimè excolendo incumbere? Quis itidem Hadriani Imperatoris in instaurandis hujus Scholæ studiis diligentiam non legit? Quantis ille muneribus Dionysium celebrem Philosophum, quantis Pancratem optimū id ætatis Poëtam cumulasse prædicatur, ut eosdē ad celebritatem Academiae augendam, ad studia literarum amplificanda, frequentiam alendam, alacriores redderet? Deum æternum! quæ conservandæ æternitati adminicula majora, quæ meliora adjumenta & præsidia haberi potuerunt? Sed multò luctuosior, & omni posteritati terribilior pulcherrimæ, ut à Justiniano appellatur, Berytiensium & civitatis & Academiae casus est. Quem admodum enim illa sulphurea Sodomes & Gomorrhæ flamma, picæq; voragine sempiternū divinæ ultionis monimentū, non sine maximo animi horrore in sacris historiis perleguntur: ita profectò celeberrimæ hujus Academiae miserrimus interitus, ipsis etiam literis, quibus perscripta ruina est, æternum

horro-

Berytiensium

horrorem & tremorem infixit. Nemini autem vestrum, juris studiosissimi juvenes, hujus splendidissimæ scholæ nomen & dignitas, vel ex vestibulo Justiniani Codicis incognita esse potest. Erat illa totius Phœnicia lumen, luculentissima civilium legum schola, quam singulari gratia & privilegio Romani Imperatores extruxerunt, ut una ex illis tribus esset, in quibus jura civilia docere, oracula Imperatorum interpretari, responsa prudentum explicare licebat, quod præter hanc & Romanam & Constantinopolitanam, nullibi locorum, ne quidem in Alexandria florētissima permittebatur. Incredibile autem dictu, quantus ad hanc Berytensium, legum nutrice, ut ab Imperatore honorificentissime insignitur, ex omnibus augustissimi Imperii nationibus ac gentibus concursus, quanta frequentatio fuerit. Quicumque spem aliquam dignitatum, honorum, ac præmiorum eorum sibi propositam habebant, quæ à Justiniano cupida legum juventuti, in proœmio institutionum Imperialium promittuntur, fore nimirum, ut legitimo peracto studio Romanam Rempublicam in partibus sibi credendis, gubernarent, illi omnes summa contentione eò festinabant, eò cursitabant, eò anhelabant: ibi præfecturas amplissimas, ibi præturas honoratissimas: ibi fasces & secures: ibi ipsam Imperii purpuram & diadema quærebant. Sed quid fit? Licentia, quemadmodum ille in comico soccoloquitur, licentia fieri solemus omnes deteriores. Maximus fiebat, maximarum immunitatum & privilegiorum, quæ ab Imperatoribus nimio scholæ florentissimæ amoris indulgentia erant, abusus. Quæ virtutis, quæ justitiæ, quæ honestatis laudatissima officina esse debebat, in omnem injustitiam, in nequitiam, in petulantiam, in lasciviam degenerabat: Aurea illa libertatis Academicæ aura & gratia in extremam morum pravitatem, in teterrimum libidinis profligatissimæ cœnum, in turpissimam omnium vitiorum servitutem abibat: omnis disciplina jacebat:

legum

*Berytensium
Romana
Constantinopolit.*

licentia

legum & juris nulla ratio valebat : Professores irridebantur : Præceptores spernebantur : monitores injuriis & contumeliis afficiebantur. Quarum rerum atrocitate etiam optimus ille, & studiosorum amantissimus Imperator Justinianus, adeò commotus & perturbatus esse animadvertitur, ut ad Salaminum virum disertissimum, his gravissimis verbis ac comminationibus usus, scripserit : Illud verò satis, inquit, necessarium constitutū, cum summa interminatione edicimus, ut nemo audeat, neq; in hac splendidissima civitate, neq; in Berytensium pulcherrimo oppido, ex his qui legitima peragunt studia, indignos & pessimos, imò magis serviles, & quorum effectus injuria est, ludos exercere, & alia crimina, vel in ipsos Professores, vel in socios, & maximè in eos, qui rudes ad recitationem legum pervenerint, perpetrare. Quis enim ludos appellet, ex quibus crimina oriuntur ? Hoc fieri nullo modo patimur, sed optimo ordini in nostris temporibus, & hanc partem tradimus, & toti nostro postero transmittimus seculo, cum oporteat prius animas, & postea linguas fieri eruditas. Egregia & verè regia Imperatoris optimi sententia, quam utinam illi omnes, qui Justinianicas leges amplexantur, quiq; ex illis dignitates ac honores consequantur, imò cuncti, qui in literarum studiis & honestatis officina versantur, non modò aureis literis in pariete descriptam, sed animo altissimo infixam, sensibus impressam, cogitationibusq; assiduis usurpatam haberent : Spes longè tum nobis maxima foret, non modò Academias, Scholas & Gymnasia, sed etiam omnes Reipubl. partes fore feliciores, neq; expectandas timendasq; esse à Deo pœnas, quas in Berytensium sede evertenda contigisse legimus. Audite enim tristissimum Scholæ frequentissimæ exitum. Cùm neq; patriæ parentis severissimæ prohibitiones, gravissimæq; comminationes, nedum Professorum ac Præceptorum fidelissimæ admonitiones, quicquam loci invenirent:

C

nirent:

nirent: Deus, Deus, ipse vindex omnis iniquitatis certissimus, qui tarditatem & moram poenarum, supplicii gravitate compensare solet, subito in tempestate nocte, cum gurgustia helluationibus fumarent, ganeæ & lustra libidinibus ferverent, cyclopis clamoribus omnes angiportus civitatis arderent, terre motu terribili immisso, fundamenta urbis evertit, mœnia prostravit, tecta diruit, domos disjecit, tanta hominum strage edita, ut testante nobili auctore Agathia, tria amplius millia studentium, vulgi numero præterito, una illa miserima nocte interierint.

Quid, quæso Aud. ex omnibus fastis & annalibus funestius, quid miserabilius, quid horribilius, literis & studiis occurrit? Eiusmodi profecto hoc exemplum est, ut non solum, quem admodum J. Ctus Viglius ad Carolum nostrum V. Imperatorem scripsisse legitur, omnibus juridicis scholis, omnibus tribunalibus, omnibus curiis & consistoriis sit appingendum, hoc Virgilio versu subscripto:

Discite justitiam moniti & non temere divos.

Verum etiam in cunctis Academiis & Gymnasiis sæpissimè iterandum, & in vestibulis ac porticibus proponendum, Servatorisq; vox illa, quam Siloæ turris ruinam, stragemq; memorantibus referebat, addenda. Quæ verò illa: Nisi ad frugem reversi poenitentiam vitæ egeritis, eodem fato cuncti peribitis. Sed ne longius orationem, quam temporis angustia ferat, extraham, reliquas etiam easq; præcipuas duntaxat (quis enim omnis possit?) literarum sedes, percurram. Antiochenam pluribus non attingam, quod ejus & veterem florem & celerem dissipationem omnibus notissimam esse arbitrer, qui vel initium orationis elegantissimæ pro Archia habitæ perlegerint. Quid enim ibi de ca orator? Archiam in ea urbe natum esse dicit, celebri & copiosa quondam, atq; eruditissimis hominibus, liberalissimisq; studiis affluentem. Fato verò tam miserabili scholæ Juridicæ, florentissimum

Antiochena

mum Medicorum emporium, totius Asiæ oculum, Pergamum
 subijciam: ex quo fons ille saluberrimus exploratissimæ sanita-
 tis, Galenus, humano generi datus. Naturam dixisses ibidem,
 omnes thesauros suos, opesq; collocasse: Scholæ huic celeberrimæ,
 Regis Eumenis munificentia, sumptuosissima, ad Ægyptiorum
 æmulationem, bibliotheca adjecta erat. Ducenta mil-
 lia lectissimorum librorum, teste Strabone, ibidem contineban-
 tur. Verùm, quod maximoperè deplorandū est, divina illa salu-
 taris medicinæ professio, quæ sua indole ad superstitiones pro-
 clivis, teste Plinio habetur, ita brevi obscurata, & magicis vani-
 tatibus, fraudulentissimisq; , ut idē loquitur, artibus dementa-
 ta est, ut sua ætate Apostolorum vivacissimus, Satanæ scholam
 Pergami dominari, ex revelatione cœlestis angeli scripserit. Ve-
 raprofectò væ Jovis schola , quæ universū ferè orbē Tartareis
 somniis, quæ in Æsculapii fano, de restitutione valetudinis ca-
 piebātur, in horrendas tenebras, fraudesq; horribiles abduxit,
 etiam tum temporis, quod vehementiùs dolendum, cū luce
 Evangelii Asia illustrata, cū septem illa candelabra, septem
 scilicet Ecclesiæ constitutæ, cū Episcopi undiquaq; ordinati
 essent. Sed & ipsa paulò post divina ultione dissipata, bibliote-
 ca, preciosissima studiorū suppellex, à triumviro Antonio, tan-
 quam amorum & libidinis turpissimum authoramentū, Cleo-
 patræ pellici donata, & in Ægyptum transportata. Non transi-
 lienda hoc loco per saltum Rhodium, schola Rhodia, cujus ce-
 lebritas etiānum in proverbiiis versatur. Quod enim Tullii æ-
 tate eloquentiæ florentiùs domicilium, quæ schola celebrior,
 cū Rhetorum disertissimus Molo, mirifica dicendi copia, do-
 cendiq; felicitate candem tantoperè excoleret, atq; amplifica-
 ret, ut etiam Cicero, etsi jam plures annos, non modò Romæ,
 verū etiam Athenis, & in omnibus ferè Asiæ Gymnasiis, vocis
 & actionis formandæ gratia artifices quàm plurimos audivisset,

Pergami

Rhodia

Molo orator

Rhodum sese, fama Molonis contulerit, ibiq; commoratus, inchoatam Eloquentiæ molem exædificaverit, extremamq; manum, planè, ut ipse fatetur, à priore mutatus, studio, imposuerit. Vide quid unius hominis celebrata eloquentia, eruditio & ingeniū, afferre splendoris ac existimationis Academiae possit? Quæ longo tempore deserta, contēpta, fastidita jacuerat: unius oratoris nomine ad pristinū decus & fastigiū rediit. Quis enim de hujus scholæ fortuna fabulam istam tota Græcia decantatā non audivit? Palladi dicebantur Rhodii sacrificium obtulisse: Sacrificiis verò nihil salis ex imprudētia adhibuisse, deane ideò iratam, aras illorum & urbem reliquisse, & Athenas iterū commigrasse. Quo hominum nasutorum figmento Rhodii iridebantur, quòd in Atheniensium æmulationem novam & ipsi Academiam excitassent, eam verò tam ineptè ordinassent, ut quod sal & cōdimentum omnis doctrinæ ac eruditionis habetur, de Eloquentiæ studio instituendo, ne quidem cogitationem ullam suscepissent. Unde factum, ut reliquarū facultatum cathedris, tanquam exuccis & aridis pratulis, desertis, ad flores Atticos, juventutis examina revolarint, donec hujus Molonis opera, gloria & existimatio scholæ Rhodiæ, quasi postliminiò revocaretur. Quæ sanè Molonis industria verissimum comprobatur verbum illud esse, quod Hugo Donellus Jctus ad Leidenes consules & senatores scripsisse legitur: Eos, qui juven- dis publicis studiis dent opes, & necessariò quodam ac utili munere in Academia rectè fungantur, quovis honore dignos videri, ipsisq; sæpè plus Academiis, quàm ipsos Academiis debere. Verùm neq; ille flos Rhodius diuturnus, sed revera roseus & caducus extitit. Cessere postea artes & literæ armis: Musam Mars expulit. Tandemq; milites, qui Rhodienses dicti, amœnissimam omnium insularum sedem occuparunt, quos patrum memoria Orientis Tyrannus sævissimis bellis, non sine maxima clade

*Rhodie Acadē-
niæ Invenit*

clade Christianæ Reip. expugnavit, expulit, ejecit. Quod quidem luctuosissimi fati genus, majorū nostrorum memoria, tot annos florentissimæ, non modò Imperii, sed etiam literarum Græcarum, artiumq; arci Constantinopoli ab eodem hoste accidisse novimus, cum barbarorum immanitate non modò vivos, sed etiam in mortuos consiliarios, ut Alphonsus libros appellare solebat, crudelissimè sævitum, ut quæ torregum & principum curis & impendiis congesta, incredibili numero volumina, uno die ferè omnia interierint. Omnium ætatum damnum irreparabile: tantaq; literariæ civitatis clades, ut neq; cogitatione quidem ulla, nedum verbis comprehendi & exprimi possit. Sed ne cursum orationis diutiùs hîc teneam; ex Oriente in Occidentem studiorum profectioes comitabimur. Romam non visam, cujus ruina in conspectu & oculis omnium versatur. Quid enim illa virtutis, quid prisæ gloriæ & artis, quid antiquæ laudis & honoris, quid facundiæ, quid floris illius habet, quem in monumentis authorū tantoperè admiramur? de qua usurpari verissimum illud poterit, quod Paulus in legibus scripsit: Purpura in lutum cecidit. Nulla enim ibi scientia, nulla doctrina, quemadmodū Angelottus Cardinalis ingenuè fateri cogitur, in pretio ullo Romæ habetur. Bononiam autem, quæ se etiānum matrem studiorum in publica moneta jactitat, præterire nō possum. Nec verò tot rugas annosissima annicula, quot illa cicatrices & vulnera, quot dissipationes, quot ruinas & everfiones numerare potest? A Theodosio juniore maxima cum expectatione primū illa erat instituta, ornamentis, quæ possunt esse maxima, instructa, insignibus regiis quàm plurimis honorata: at exiguo rursus intervallo ita dilapsa, & quasi factorum adversantiū manibus destructa ac dispersa, ut spe melioris auspicii illa, quam audistis Berytiensis in ejus locum fuerit, cum Romana & Constantinopolitana, excitata.

Constantinop
Academia
Interit

Rom. Academ
Interit

Bononia.

Jacuit itaq; illa situ & tenebris suis obruta, usq; ad Carolum nostrum Magnum; qui antiquæ matris misertus, fundamentis prioribus resuscitatis, novam lucem & fulgorē instauratæ denuò scholæ intulit. Sed ô infelicem felicitatis retinēdæ! Fortuna ad priores circulos citò revolvitur: celebritas modò accensa, citò iterum extinguitur: obscuritas veterum temporum revertitur. Perstitit ille squalor, ad Lotharium usque nostrum Saxonem, felicissimum non modò bellicæ rei administratorem, sed etiam amissarum legum civilium repertorem. Ille enim revocatis in lucem juris civilis studiis, quæ Gothicis inundationibus oppressa prorsus erant, Bononiensem matrem rursus exornavit, cathedras & suggesta publica reparavit, Academiam novis privilegiis excitavit, Irnerium regendis literarum curriculis præpositum, Antecessorem primarium ordinavit. Coepit illius industria, postquam ex busto Apuliæ leges revocatæ fuerant, plurimū Jurisprudentiæ nomen ibidem florescere, quem etiā Lucernā juris ob eam causā appellarunt. Magnus ex eo tempore concursus Bononiam, magnus ibidem docendi discendiq; ardor, ut *Accurs.* non dubitaverit *in rubric. C. de studiis liberal* confidenter asserere, solam Bononiensem Academiam esse, quæ juris civilis Monarchiam toto terrarū orbe obtineret. Verūm ô mutabilem & inconstantem omnium Monarchiarum & regnorum fortunam! Nec enim Euripi æstus toties defluere, toties eodem die refluere memoratur, quoties Bononia, seditionum, ut eam *Æneas Sylv.* appellat, nutrix, tam Reipubl. quàm Academiae statum periculosissimarum vicissitudinum fluctibus implicavit.

Dies profectò narrationi non sufficeret, si à *Bulgari* ætate, qui Irnerii discipulus & successor fuit, usq; ad Greg. Pontificem, qui nostra memoria ex Bononiensi Academia, in qua jura civilia docebat, professorisq; munere fungebatur, ad Romani solii fortu-

Irnerius

Bulgarus Irnerij
discipulus

fortunam evectus est, rerum omnium seriem persequi aggrederer. Nota illius Pontificis erga vetustam illam matrem liberalitas, notum illius in revocanda pristina celebritate studium, notæ immunitates & privilegia, nota merita, quibus ornatissimam reddere moliebatur. Sed ipso vivente, & coram vidente, quæ dissipatio, quæ desertio, quæ solitudo contigit? Eodem facto jactata sæpenumerò Patavina, quæ nunc Venetorum imperio respirare aliquot ab annis visa: si respirare est, variis nationum & gentium turbis, dissidiis, cædibus, libidinibus, stupris, omniq; vitiorum genere vexari, agitari quotidie. Ille enim Italicorum studiorum flos, ille vigor, illa celebritas ferè omnium hodie prædicatur. Nec in aliis exterorum Gymnasiis diversæ virtutes, diversa institutio. Quid enim Lutetiana? quam idem Magnus ille noster principem in Gallia fundavit, quam primogenitam regis filiam nuncupavit. Floruit illa vetustis seculis tanta laude & gloria, ut nemo quicquam scire, quicquam sapere crederetur, nisi qui Parisiis aliquandiu in studiorum castris meruisset.

Omnis itaq; eò olim ex omnib. nationibus cõfluebat juvenus, inventiq; ex Germaniæ Principibus sunt, qui 20. annos ibidem consumpserint, inventi regum nepotes, ducum & principum liberi, qui literarum honores & gradus, doctorum magistrorumq; ibidem assumpserint. Extat etiãnum Principis Ludovici, Landgravii Hassiæ & Thuringiæ ad regem Galliæ, Latine exarata epistola, qua filios suos studiis Academiæ Gallicæ erudiendos quàm optimè, regi commendavit. Sed ut veteres, quæ ferè innumeræ sunt, hujus scholæ Carolinæ vastationes, desertiones, dissipationes, ruinasq; prætereã (nec enim temporis ratio longiorem rei commemorationem permittit) quæ calamitas anni superioris memoria nostra, septuagesimi secundi, quæ inaudita immanitas, quæ laniena fuerit, quæ doctissimorum

homi-

Patavina

Lutetiana

hominum, inter quos aureum illud philosophiæ lumen, Petrus Ramus fuit, trucidatio, nemo nostrum sine suspiriis & gemitibus non recordatur. Indignissima profecto, omni divinarum literarum & studiorum immanissima terra, quæ tot innocentium capitum cruore incaluit: indignissimus Sequana, qui unquam posthac ullas optimarum Musarum lætities, cantus & versus amabiles audiat, cujus littora eruditissimorum Academiae doctorum cæde foedata, fluctus sanguine rubefacti, fluminis cursus cadaverum strage retardatus.

Territus, Auditores, ipsa recordatione tam horrendi sceleris, in Germaniam nostram cofugio, in qua nihil unquam ejusmodi auditum, nihil unquam visum perpetrari. Quid verò ibi? Veteris patriæ faciem si intuear, longissimo quidem tempore, per tot Imperatorum bellicosissimorum felicissimas victorias, per tot triumphos, nulla literarum, nulla artium liberalium publica sedes, nulla Academia. Claustris duntaxat monachorum ac clericorum ergastulis, si quid erat doctrinæ & eruditionis, cõtinebatur, maximis laboribus ac impendiis ex scholis exteris omne ingenium nostratum petebatur. Primam omnium in Germania Academiam Austriacorum Archiducum, qui etiamnum imperii culmen, & ut legatus Polonorum Varssevicius in oratione ad Rudolphum II. hodiernum Cæsarem habita, scripsit, altera manu Orientem, altera Occidentem tenent, felicissima fortuna annis ab hinc trecentis sexaginta quinque Viennæ collocavit. Ejus cathedrã qui primus rexit, ex gente nostra ortus esse prædicatur, unde Henricus de Hassia cognominatus fuit, qui ex Lutetiana eò accitus, summam expectationem sui excitavit, cum jam ante plurima volumina lectu non indigna in lucem emisisset: Ille initium hujus Gymnasii magno numero ex Ungaria & superiore Germania fama nominis pellecto latissimum effecit. Sed ea celebritas & frequentia ultra ejusdem mor-

tem

Hanc tibi Sequanice pinguem texturis alumnam Mart.
Optima gens flexis in gyrum, Sequana fremis. Lincan.
Sequana fluvio (iuxta habitantes dicitur Sequanici. Sequani)

P. Ramus truci
datus?

Sequana?

Viennensis Acade
mie.

rem non perduravit. Successerat enim nostro Hasso Thomas Hafelbachius, natione Suevus, qui etsi professione Theologus erat, aliis tamen studiis animum & operam implicatam habebat, ut, teste Sylvio, duos & viginti annos in primo Esaiæ capitulo prælegendo & interpretando confecerit, neq; ad calcem, præventus morte, pervenerit. Ex eodem verò Sylvio universum, principis & matris Germanicarum Academiarum statum quæso mecum paucis cognoscite. Maximi, inquit ille, Gymnasii vitium est, quòd nimis diutinam operam in Dialectica, nimiumq; temporis in re non magni fructus terunt. Qui magisterii artium titulo decorantur, hac una in arte maxime examinantur. Ceterum neq; Musicæ, neq; Rhetoricæ, neq; Arithmeticæ curam ullam gerunt: quamvis metra quædam & epistolas ab aliis editas imperitè exhibentem, magistrandum appellent. Oratoria & poetica apud eos penitus incognita, quibus omne studium in clenclis est, vanisq; cavillationibus, solidi haudquaquam multum. Qui libros Aristotelis & aliorum philosophorum habeant, raros invenies, commentariis plerunq; utuntur. Cæterum studentes ipsi voluptati operam præbent, vini cibiq; avidi: pauci emergunt docti, neq; sub censura tenentur, die noctuq; vagantur, magnasq; civibus molestias inferunt. Ad hoc mulierum procacitas mentes eorum alienat. Hæc, quem nominavi, Sylvius. Egregia profectò virtutis & eruditionis officina: egregia literis studendi ratio: egregia vitæ Academicæ institutio! Hæc prima scholarum publicarum exempla: hæc literarum & artium in Germania incunabula: hæc studiorum incrementa: hi progressus fuerunt. At illa ab primis radicibus insita & indita vitia, nulla subsequentium ætatum cura, nulla commendatione rursus evelli & sanari potuerunt. Quid enim laboris & studii Maximilianus I. Imperator, in instauranda hujus Academiae celebritate, fulciendaq; ruina, nō suscepit? novum,

D quod

Hafelbachius cor
22 annos in pr
1. cap. Esaiæ

quod Sylvium audistis, maximè in ea desiderasse, oratorum & poëtarum collegium regis sumptibus eò collatis instituit, & Cunradum Celtem, qui primus Germanorum lauream poëtica à Friderico Cæsare III. impetravit, gubernatorem præfecit: hac dignitate & honore indulto, ut quò majore ardore jacentes literas inflammaret, novi collegii Rector, Comitiss, ut vocant, Palatini potestate frueretur, laureisq; poëticiis, quas inter regalia majora sibi Imperatores semper hac usq; reservarunt, si quos dignos studiorum præmiis haberent, exornarent. Quo privilegio etiá nunc ejus Academiæ oratorum ac poëtarum, collegium gaudere præ omnibus aliis Universitatibus Germaniæ videmus, de cujus hodierna celebritate atq; statu, cum nemini non cognitum & exploratum esse possit, nihil attinet pluribus dicere.

Viennensem verò Pragensis, Bohemorum Academia, quadriennii passu subsecuta, cujus, ut illustrissimus auctor & conditor Imperator Carolus IV. ita splendidiissima etiá principia conditæ Academia fuerunt, cum Imperatorum paludamentum inter scholastica subsellia reluceret, cum Carolus ipse cum doctoribus in Academia disputaret, cum docentes professores ipse audiret, cum cœnis & prandiis regalibus, auditiones eruditorum virorum anteferet, cum viri principes magistrorum apices & titulos in ea assumerent. Sed quândiu illa tantarum rerum gloria? Ad filios fundatoris non pervenit. Natæ enim illicò post Caroli discessum, inter Germanæ & Bohemæ nationis homines de gubernatione scholæ, quæ multos annos penes Germanos fuerat, vehementissimæ cōtentiones, natæ cædes & exilia, subsecuta Hussiticæ doctrinæ oppugnatio, orta cruentissima certamina, quibus literarum optimarum arx ita depressa, ut ad hæc usq; tempora, caput rursus attollere, pristinamq; celebritatem & laudem acquirere non potuerit. Sed, ô mirabilem

*privilegium Academ.
Viennensis*

Pragensis Academia

Prag. Academia

lem fatorum vicissitudinem! quæ tot per annorum spatia, quasi busto quodam sopita, ac propemodum desperata jacuit, jam quasi vere novo caput emortuum vicissim erigere, lucem aspicerere, florem induere, pristinam salutem resumere cognoscitur. Resurge, resurge, antiqua parens, vires recipere: postliminio tuo omnes gratulamur: novis auspiciis applaudimus: novam felicitatem votis novis prosequimur. Prodeat, prodeat his temporibus, quæ tot aliarum veterum scholarum ruinas celebritate ac luce clariore sua rependat. Quid enim vobis cæterarum Academiæ, quarum plures hodie quàm viginti in Germania numerantur, vultum & formam, quæ in luce & conspectu omnium est, pluribus detegam? Vereor equidẽ, ne, quod Beatus Rhenanus etiã jam longè antè superiore seculo, cum nondum ille numerus esset, scripsisse legitur, verius esse deprehendatur, quàm pleriq; censeant. At quid illud? Romanæ urbis potentiam prudentes dicere solebant, nulla re alia, quàm mole sua laborasse, mole sua pessum tandem iisse. Idem ille de multitudine scholarum, Gymnasiorum & Academiæ usurpavit; eamq; scripsit impedimento ac remoræ esse literarum & studiorum progressui. Et quis neget? Quid enim? an non idem hodierno artium cursui contingere animadvertimus, quod Chrysostomus aureæ eloquentiæ doctor, de animalculo, quod à multitudine pedum, Latini millepedam, Græci verò, teste Plinio, *ἰούλον* dixere, memoriæ proditum reliquit? Quid verò illud? Omnium insectorum, etsi mille pedes habeat, tardissimè incedit, tardissimè progreditur. Ita certè, quò major universitatum, gymnasiorum, scholarumq; numerus, eò minor solidè doctorum hominum copia fieri videtur. Imò verò pleriq; in illo numero numeri evadunt, de quibus Horatius noster:

Nos numeri sumus, & fruges consumere nati.

D 2

Inter-

B. Rhenanus

Iamigo

ἰούλος
 ἰούλος
 ἰούλος
 ἰούλος
 ἰούλος
 ἰούλος
 ἰούλος

Interroges patriam ipsam Germaniam : interrogata rem ita se-
 ic omnem habere clarissima voce respondebit.

Quid enim, dicet illa veteres suos Imperatores & princi-
 pes affata, quid Sigismunde Cæsar, quid Maximiliane prime,
 consilia vestra, quid admonitiones, quid orationes, quas olim
 in comitiis ad Electores, quibus, ut singuli in suis provinciis A-
 cademiam conderent, persuasistis, quid, inquam, emolumentum,
 quid fructus pepererunt, quid Remp. meam, quid Ecclesiam
 juverunt? Memini uno ferè anno tres Electorales Academias
 vestra autoritate constitutas : memini maximis privilegiis ve-
 stris easdem decoratas : memini octodecim alias ex illo tempo-
 re subsecutas : Provinciæ meæ omnes cathedris & subseliis cõ-
 pletæ, urbes & vici magistris ac doctoribus referti : studentium
 catervæ ex omnibus nationibus collectæ : librorum nundinis
 omnes regiones occupatæ : Nihilominus tamen omnibus tum
 Reip. tum Ecclesiæ, tum scholæ functionibus, idonei viri desi-
 derantur, gubernatores anxie queruntur : successores undiquaq;
 frustra petuntur : munera publica diutius destituuntur : admini-
 strationes vacuæ deferuntur : literæ ex urbe in urbem, ex gente in
gentem sine fructu mittuntur. Quis vestrum, Aud. hanc patriæ
 vocem non verissimam agnoscit? Ipse Universitates, inter tot li-
 terarum cathedras, tot inter artium officinas exulare, artes & li-
 teras fatentur : fatentur inter medios fontes & flumina, tanquã
 Tantalum in aquis, sitire. Dixeris fortè portentum genus esse : Imò
 verò singulare divinæ iræ argumentum est, bonas artes ac lite-
 ras, in tanta scholarum multitudine, in tanta studiorum luce,
 veluti Salamandram in mediis ignibus, algere : in tanta libro-
 rum utilissimorum abundantia, tanquam Eresichtonem ali-
 quem, inter medias mensarum omnium delicias, fame ac macie
 interire. At eam cœlestis indignationis flammam jam pridem
 ipsa cœli sidera significasse, atq; longè antè portēdisse nobis vi-
 den-

dentur. Recordamini enim mecum, recordamini, viri clarissimi, eas, quæ superiore anno nonagesimo octavo, ab omnibus ferè astrologis prædictiones, & prognostica vaticinia fuerunt toto imperio disseminata, cum solis, quod tunc fiebat, deliquium, literarum & artium vastitatem, divinasq; iras & pœnas adversus omnem literatorum ordinem denunciare scriptis publicis testarentur. Illud autem eò portendi scribebant, quòd solare lumen propè ad meridianum delatum, besse sui corporis obfucaretur, vimq; lunarem quinta coeli sede sustineret: interea verò loci improbus Saturnus in pessimo angulo latitans, aspectum inimicum venenatis radiis, quos Arcturi conjunctio incitiores efficiebat, in virorum doctorum vertices effunderet. Memini quidem ab eruditis rem istam tanquam superstitionem irrisam, & antiquis Striffellii ac Eustathii Posselii vanitatibus ac somniis esse annumeratam, quorum ille finem rerum omnium clausulamq; mundi in præterito octuagesimo octavo, hic verò in proximè feliciter elapso sexto collocavit. Etsi autem in astrorum cursu & recurso nihil fatalis necessitatis ponendum esse arbitremur: tamen eam, quæ id temporis prædicta fuit, non inanem fuisse solaris deliquii significationem, rerum subsequens eventus demonstravit. Quis enim negabit, intra hoc decennium eam factam esse studiorum ruinam, ut oculis pœnè coram videri, auribus percipi, atq; adeò ipso fragore quodammodo sentiripotuerit? Quanta hominum solida eruditione celeberrimorum interea temporis accidit jactura? Quæ solitudo & raritas tum in omnibus Academiis, tum in Reip. administrationibus ex eo tempore animadversa? Reip. cladem, Imperator, reges, duces, principes, omnesq; imperii status, in consiliis, in deliberationibus, in comitiis, in curiis, in cancellis, in foro, in dicasteriis, in præfecturis, in omnibus deniq; muneribus propè manu palpant. Homines verò de schola, ut appellari solent, ubi

D. 3.

nunc

nunc gentium? Quæ tot Hermolaos, tot Politianos, tot Sadoletos, tot Bembos, tot Muretos, tot eloquentiæ & Suadæ filios ostentavit olim Italia, ne unum quidem, quem veteris laudis ac ingenii novimus, nunc fortasse ostendere poterit. Sed & eadem, quæ tot Bartolos, tot Jafones, tot Baldos, tot Alciatos habuit, ne unum quidem de mortuo Menochio similem hodie dabit. Ubi verò, heus Gallia, tui nunc illi doctores sunt, quibus superiore seculo abundabas, quorum claritudine ferè omnibus aliis nationibus prælucebas? Ubi Corasii, ubi Duareni, ubi Cujacii, ubi Hotomanni, ubi Donelli, æterna Jurisprudentiæ lumina? Mortui omnes, & cum illis omnis ille ævi flos, omnis ingenii Gallici admiratio. Nunc certè intelligimus, huic seculo verè illud prædixisse Cujacium, qui ad Lomelinum scripsit, vix singulas ætates singulos Jctos bonos deinceps daturas. Sed quid de regnis externis solliciti sumus? Sinum ipsi nostrum excutiamus, per Germaniam oculos nostros circumferamus: Quæ raritas Atlantum est, qui literarum & artium, facultatumq; superiorum orbem sustinere possint? quanta eorum, qui cum præscis seculis conferri, nedum illis præferri queant, paucitas? Ubi verò etiam superioris ævi ingenia? Witeberga Jubilæum suum centenarium annis ab hinc septem egit: centum & octuaginta duas promotiones à foundationis suæ anno, qui fuit superioris seculi secundus, usq; ad nonagesimū sextum, centum, inquā, & octuaginta duas promotiones in philosophorum studiis celebravit: Promoti in illis interea temporis quatuor mille quadringenti triginta quinque magistri, quemadmodū nobis hunc numerum Wolfgangus Franzius Decanus publicata oratione expressit. Et ne unus quidem magister Melanchthon in tanta magistrorum multitudine Germaniæ revixit. Si verò percontemur Academias reliquas, de eadem infelicitate omnes conquerentur, neq; quicquam sibi tam deesse dicent, quàm veterum, quæ amiserunt

serunt luminum reparatam in successioribus imaginem. At quam causam hujus rei aliam, quam Dei indignationem nominabimus? Ille etiam optimo agro succum & bonitatem subducit: ille quod fatum est etiam in foecundissimo sulco enecat: ille eam quoq; terram, quæ lactis ac mellis rivos alebat, sæpenu-merò extrema pauperie ac fame exhaustit: ille fontes totius Palestinae regionis, Eliæ ætate, exsiccavit: imbres ac pluvias cœlo ferreo, tanquam carcere aliquo triennali conclusit. Idem ingeniorum arva nunc emollit, nunc indurat, nunc foecundat, nunc exasperat: idem thesauros doctrinarum, veluti auri venas, nunc promit, nunc recondit: huic seculo omnium artium lucem: illi tenebras Gothicas remittit. Frustrà itaq; Deo minus propitio, vigiliis & lucubrationibus noctes conficiuntur: frustrà omnes urbes, viciq; scholis & gymnasiis complentur: frustrà studiorum laboribus omnia etiam, quod dicitur, illa rumpuntur: frustrà chartis & literis omnes temporum articuli, ex præscripto Plinii, impenduntur. Quî verò justissimus ille rerum arbiter, horum temporum studia, non adverso vultu intueri, quî irasci & vehementissimè stomachari, quî non flammam ac ignem moliri, quî non pestem, famem, ferrum, vastitatem, quî interitum, meditari non possit? Quo fremitu exarsisse plebem Erphordensem, superioris seculi anno vigesimo octavo, ex senioribus audivimus, cum petulantius Academica juvenus, quæ tum temporis frequentissima ibidem erat, adversus cives sese gessissent, cum tumultibus nocturnis urbem lacerassent, cum lapidibus domos & tecta obruissent, cum fenestras & fores hospitum fre-gissent? Quid verò tum factum? Excitus magno agmine populus collegiorum domos, ad motis etiam tormentis bellicis, obsedit, expugnavit, ac ut quemq; juvenum studiosorum, velut hostem, arripuit, vulneravit, trucidavit, neque prius quievit, quam vitulantium adolescentum multitudo mœnibus esset
urbis

Acad. Erphordensis interitus

Erphordensis Acad.

urbis proffigata. Jacet ex illo die etiãnum, olim florentissima Academia, quæ tanta auctoritate & existimatione eruditionis erat, ut nemo literatorum majoris pretii ac nominis haberetur, quàm qui Erphordensis Academiae insignibus esset ornatus. Tanta verò frequentia ibidem florebat, ut etiam Eobanus, qui postea in hanc nostram scholam sese contulit, poetarum interpretes, mille & quingentos auditores habuerit. Tanta præterea regni scholastici gloria, tantus publicorum actuum splendor, tantum universitatis lumen fuisse prædicatur, ut earum rerum testis locupletissimus Lutherus, quæ primas doctrinæ laureolas in eadem consecutum esse cognovimus, Germaniæ paradisum id ætatis Academiam istam fuisse affirmasse scribatur. Quid autem putabimus, cum ea etiam hominum ira ac vindicta adversus hominũ injurias existat, putabimusne vindicem cœlestem, qui totus adversum iniquitatem omnem esse flammeus dicitur, mitiore animo contra mores istos hodierni ævi, qui longè pejores, quàm ullis unquam majorum seculis auditi sunt, futurum. Neronem quidem bipedum nequissimũ, ut Dion prodit, legimus, cum universam Græciam peragraret, veteresq; urbes ac insulas lustraret, Athenas convisere, eam ob causam recusasse, quòd ibidem Erynnidas ac furias habitare diceret. At nos fortasse existimabimus, Deum optimum in iis locis & castris versari posse, de quibus multò veriùs affirmare possis, omnes Eumenidas, ac furores ex infernis sedibus eò commigrasse. De qua communi Academiae peste, quod vehementissimè dolendum est, omnes boni undiquaq; viri conqueruntur, clamitant doctores, indignantur Mecœnates, nutritios scholarum, principes illustrissimos, sumptuum, ornamentorum, privilegiorum, beneficiorum malè collatorum pœnitet: maluntq; illi dissipata, quàm dissolutas Academias videre. Quid verò? Nonne summum illum rerum optimarum largitorem arbitrabinur,

munc-

Nero

munerum suorum maximoperè poenitere, cum coelestes illos animi thesauros tanta ingratitude deformari, pedibusq; protervis passim conculcari animadvertat. Scitum illud de veteri Epidamno, Græciæ urbe, quæ postea Dyrrachii nomen sortita fuit, comici verbum atq; allusio habetur, cum Epidamnum ex codici Plautinus servalus argumentetur, quod nemo peregrinorum, propter perversissimam civitatis disciplinam, sine damno eò divertat, sine damno nemo inde redeat.

Quàm vellem profectò, studiosi auditores, ne de quàm plurimis etiam scholis atque Academiis, quæ cuncta salutis seminaria, fontesq; tum publicæ, tum privatæ utilitatis esse debebant, idem prædicari posset; in quibus, quemadmodum antiqui etiam Imperatores, Leo atq; Zeno, ad Eusebium magistrum officiorum scripsisse, deq; eadem re vehementer conquesti fuisse leguntur, ut ex l. 2. C. de privil. schol. perspicuum est, sub prætextu concessi privilegii, & flagitiorum crescit auctoritas, & publica vacillat utilitas, in quibus, non patris Ciceronis facundia, non gravitas, non eruditio, sed filii Ciceronis temulentia, furor atque helluatio, velut in Lapitharum Schytarumq; gurgustiiis, aut in Hippie, quas Tullius Antonio objicit, nuptiis, summa virium contentione exercetur: in quibus tanquam in Mithrydaticis comotationibus majori laudi ac gloriæ vertitur egregium potatorem, quàm insignem oratorem haberi. Quæ quidem ingeniorum labes non nostri primùm ævi moribus increbuisse, sed antiquo vitio Germanicæ Gymnasii ac Academiis insedisse, à Sylvio, quem sæpius vobis nominavi, perhibetur. Non enim hoc loco possum præterire illud, quod idem de quadam Saxonie nostræ Universitate, quæ ex dissipatæ Pragensis scholæ ruderibus erat excitata, & quasi colonia nova tum temporis deducta, proditum memoriæ reliquit: festivum profectò ac roama! Cùm enim Leonardus Filsechius, eques nobilis, in paulò

Contemptus nri &
narum et artium

E

antè

antè excitatam Academiam fortè appulisset, deq; sobrini sui studiis ac moribus, qui eodem, ut literis mereret, à parentibus missus erat, diligenter, ut fieri solet, perquisivisset, homo, qui eum, de quo quærebatur, utpote familiarem commilitonem noverat, interrogatus: optimè, inquit, illius tui propinqui res sese habent. Inter mille enim ac quingentos, qui in hac urbe studiorum gratia versamur, adolescentes, ille unus potandi gloriam ac palmam obtinet. Quis verò egregiam hanc Academicè hominis commendationem non agnoscit? quis hodierni ævi iudiciū non idem audivit? quis eosdem triumphos in Academicis hodiernis, & quidem multò superbiores non perspicit?

Ex illo autem tot malorum fonte causæ etiam reliquæ, quæ casum & ruinam studiorum trahere, vastitatemque literis universalem inferre solent, proficiscuntur, de quibus quoque pluribus hinc à seculis Æneas Garzæus, scriptor antiquus, qui imperio Zenonis floruit, suam ætatem paulatim in illas, quæ postea secutæ sunt, tenebras illabentem admonuit. Quæ verò illæ? Falsus amor literarum, & confusa discendi methodus. Dux profectò capitales studiorum omnium pestes, quæ in omnibus ferè Universitatibus ac scholis erexisse vexilla sua hodie videntur. Nec illud cuiquam admirandum: ubi enim veræ doctrinæ cupiditas, ubi stimulus, ubi ardor, ubi animus, ubi solertia, ubi navitas ulla esse poterit, si principium omnis scientiæ, timor nimirum Dei submoveatur? Quomodo verò verus discendi amor & studium cum pravitate morum, cum protervia conjungi ullo modo potest? Perpetuis siquidem illa, quasi mutuis præliis, sibi adversantur. Ex illa enim parte animi quies & tranquillitas: hinc æstus & furor pugnat: illinc diligentia & assiduitas: hinc desidia & inertia: illinc studium: hinc otium: illinc pudor & modestia: hinc petulantia ac libido: illinc obedientia ac gravitas: hinc rebellio & levitas: deniq; temperantia, continen-

tia,

tia, prudentia, virtutes deniq; omnes, certant cum luxuria, lascivia, temeritate, cum vitiis omnibus: postremò bona ratio cum perdita, mens sana cum amentia, bona deniq; spes cum studiorum omnium desperatione confligit. Quid verò de præpostero discendi ordine dicā, in quo certissima fundi Academi- ci calamitas, ac studiorum exitiū versatur? Quis non singulare perturbationis divinitus immissæ genus agnoscit, in Sodomæa illa cæcitate ac caligine, quam etiā Hebræi peculiari vocabulo, Basan ferim vocant, cū videntes apertis oculis nihil videant, quod manu apprehendunt, quod tenent, quod palpant, non sentiant, non animadvertant? At ejusdem erroris tenebræ maximoperè vereor, ne etiam in studiorum liminibus, & in libera- liorum artiū itineribus hodie inveniatur. Quotusquisq; enim recta via in adeundis literis utitur? quotusquisq; ex ipsis fonti- bus genuinam doctrinæ medullam petit? per præcipitia, per an- fractus, per dispendia pleriq; irruunt: ac, in quo certissimus la- psum ac ruina posita est, quemadmodum etiam Gregorius Pon- tificex de re ista monuit, ad summum fastigium per abrupta infe- rioribus gradibus posthabitis, contendunt? Pleriq; etiam cum Icaro isto fabuloso, quod, ut in Plautina scena legitur, omnium difficilimum est, sine pennis volant. Quid enim hoc aliud, quàm quod fieri vulgò videmus: perorant, antequam loqui didice- runt: disputant, antequam rem legerunt, nedum intellexerunt: concionantur, antequā Biblia viderunt, in forum progrediun- tur, antequam cunabula legitimi studii attigerunt: opium mi- scent, antequam apium cognoverunt. Sed quis vias omnes er- rorum, & tam præposteri ordinis rationes persequatur? Si mo- dò rationes, si viæ ullæ dicendæ, quæ à compendio in dispen- dium, à luce in caliginem, à celebritate in vastitatem, à scientia in ignorantiam, ab optima cultura, in ruditatem seducant. Ve- rùm ne ipsa hæc oratio longiùs abripi, & à portu deflecti videat-

E 2 tur,

tur, vela colligam, finemq; dicendi faciam, cum persuasissimum mihi habeam, neminem vestrum, studiosi lectissimi, fore, qui non ex ipsis, quæ dicta sunt, abundè intellexerit, tum propter hominum ingratitude, inobedientiam, superbiam, petulantiam, lasciviam, proturviam, aliaq; vitia & scelera, florentissimas veterum gentium scholas, divina animadversione esse dissipatas, verfas & everfas: esse ex natione alia in aliam, ex orbe in orbem, ex provincia in provinciam literas & artes translatas: esse præstantissimas ingenio cultuq; terras, Scythica barbarie & ruditate multatas: Tum verò non videat, non cognoscat, eandem optimorum studiorum ruinam, idem artium & literarum exilium, eundem humanitatis interitum nostris temporibus vim maxima imminere.

Causam itaq; morbi, ut arbitror, cognitam habemus: medicinam ipsi nobis salutarem piis votis & precibus, vitæq; ac morum emendatione adhibere possumus. At illud faxit æternis, omnis eruditionis & scientiæ fons, Deus, ut ad nos reversi, reverti omnem felicitatem, prosperitatem, perpetuamq; salutem faciamus: cui immortales cunctis animi vocibus agimus gratias, quòd paternæ misericordiæ memòr, exardescere gravius suam adversus nos iram non fuerit passus, quòd è medio cursu, gladium superioris poenæ revocaverit: quòd caput huius Academiæ nostræ, juris & æquitatis admirandum omnibus etiam exteris verticem, à quo reliquorum membrorum salus dependet, sospitem & incolumem, cum summa rerum futurarum certissima spe & expectatione nobis restituerit, quodq; totum hunc clarissimorum virorum confessum, Senatam Academiæ, integrum, valentem, florentem, coram intueamur: quòd dissipatam frequentiam magis magisq; recolligi, auditoria studiis impleri, pristina exercitia repeti, atq; omnia in florem priorem reverti videamus, ut non immeritò octuagenariam hanc
matrem

matrem conferre cum illa Venusina ilice queamus, de qua Horatius hoster ita canit:

Duris ut ilex tonsa bipennibus

Nigra feraci frondis in Algido

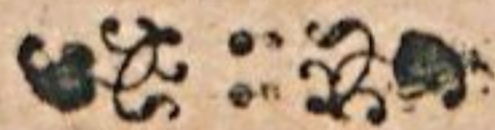
Per damna, per cades, ab ipso

Ducit opes, animumq; ferro.

Cœlestis ille rerum nostrarum custos & propagator, ab omni deinceps adversa tempestate hanc nostram naviculā protegat: Illustrissimum nostrum principem, patriæ patrem, benefactorem & nutritium Ecclesiæ ac scholæ verè divinum, quàm diutissimè nobis conservet: heroicam indolem junioris principis MAURITII, Rectoris nostri Magnificentissimi, omnibus animi ac corporis donis cumulatissimum efficiat, cunctarumque virtutum fragrantia, pulcherrimum ætatis liliū compleat: illustrissimamq; reliquam omnem propaginem ab omni adversitate defendat: nosque omnes & singulos suavissimo pacis & concordia osculo devinctos, in felicissimo pietatis, virtutisque studio, totiusq; ævi ac studiorum curriculo longissimè tueatur.

F I N I S.

Errata. Pag. 6. Vbi, uti. 20. deane, deam. Opes, operam. 31. Successoribus, successoribus.
32. dissipata, dissipatas.

Handwritten text at the top of the page, likely a title or header, appearing as bleed-through from the reverse side.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script, also appearing as bleed-through from the reverse side.

Handwritten text in the middle of the page, possibly a signature or a specific section header, appearing as bleed-through.

Handwritten text at the bottom of the page, likely a footer or concluding remarks, appearing as bleed-through.

GB 136

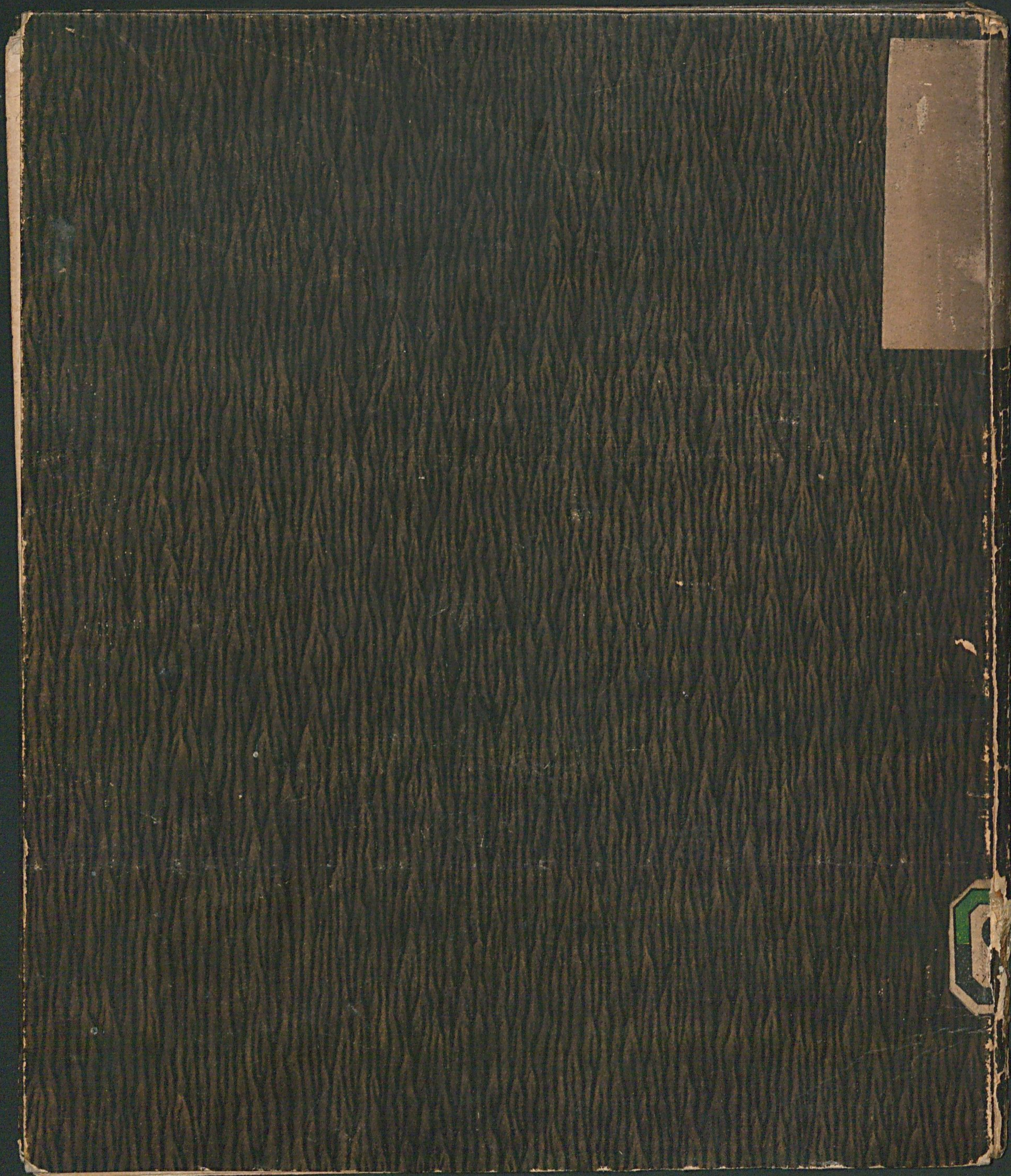

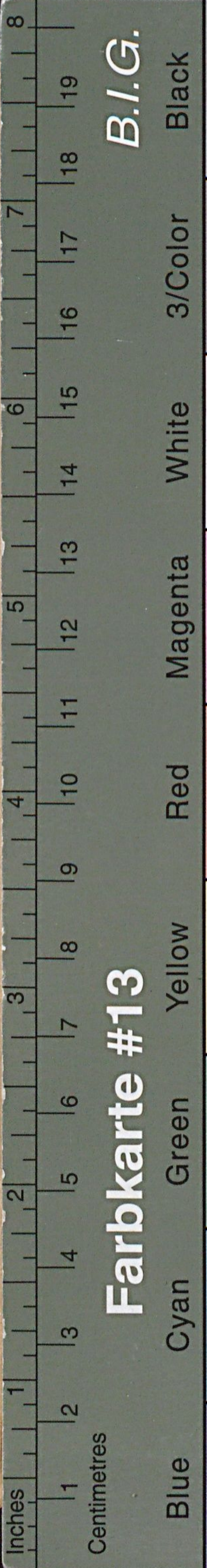
ULB Halle 3
005 130 573

W.A. N.C.

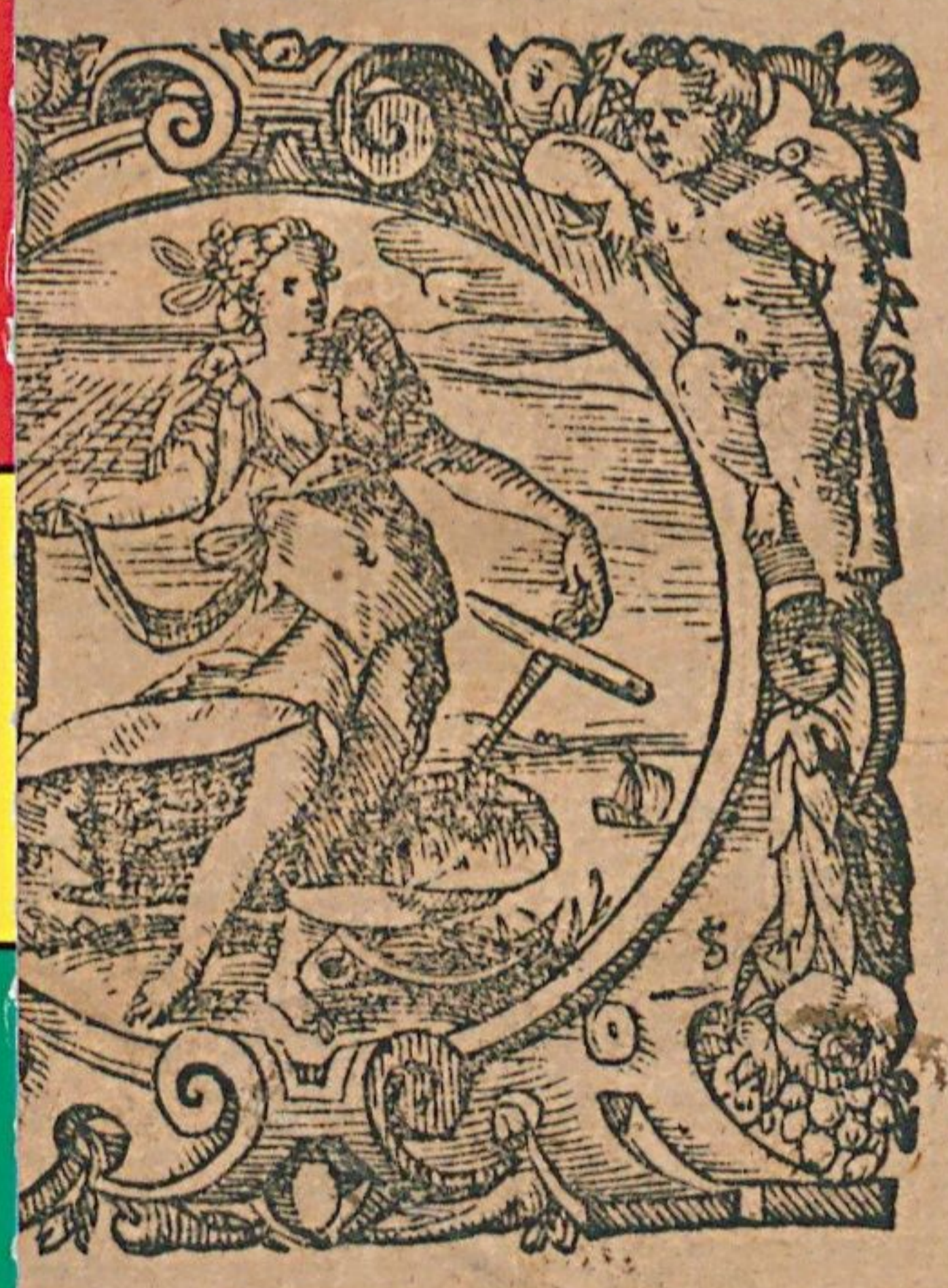

KIRCHNERI,
F. U. D.
ALIBUS ACA-
M DISSIPATIO-
ous ac ruinis,
ATIO.

RSITATE MAR-
rgensi habita,
Octobris, M D C I X.

ARPURGI,
us Egenolphus, Typogr. Acad.
M D C X. e.

Handwritten: Acad. Vilsch
No. II

Handwritten: 1610.

